

Pregó Festes de la Mercè 2011

Joaquim Maria Puyal

Saló de Cent, 22 de setembre de 2011
Ajuntament de Barcelona

Ajuntament de Barcelona

Pregó Festes de la Mercè 2011

Joaquim Maria Puyal

Saló de Cent, 22 de setembre de 2011

Ajuntament de Barcelona

Alcalde de Barcelona, autoritats que ens representeu, veïns i veïnes de la ciutat, amics i amigues que ens visiteu, bona nit a tothom. Permeteu-me que saludi els representants de la ciutat de Sant Petersburg, ciutat convidada de les Festes de la Mercè.

От всей души приветствую представителей правительства и деятелей искусства, которые приехали из Петербурга. Уже двадцать шесть лет Петербург –неутомимая культурная столица России- и Барселона являются городами-побратимами. В этом году Петербург – наш гость на празднике Мерсе, главном празднике города.

(“Saludo ben cordialment a les autoritats i artistes vinguts de Sant Petersburg, vibrant capital cultural de Rússia, ciutat agermanada des de fa 26 anys a Barcelona, i que enguany és la ciutat convidada de les Festes de la Mercè”)

Quan vaig penjar el telèfon després que l'alcalde em convidés a fer el Pregó de les Festes de la Mercè d'enguany, immediatament em va venir al cap el record de la meva mare, una dona d'una bondat infinita, i, potser encara amb més força, el del meu pare, traspassat ja fa més de deu anys. Els hauria fet molta il·lusió veure'm ara aquí.

Ja comprenc que potser no és gaire corrent començar un discurs com aquest parlant dels pares. Potser no és gaire corrent, però és absolutament just i lògic que comenci parlant d'ells perquè, quan m'educaren, ells em van ensenyar a estimar Barcelona. Vaig néixer al Barri Gòtic, i encara hi tinc casa i padró. Sóc barceloní i n'estic cofoi. Per això, per començar, m'abelleix ara i aquí dir públicament que jo m'estimo Barcelona. Des de petit que estimo la meva ciutat, la nostra ciutat. En gran part, aquest sentiment el dec al meu pare. Ell, a l'exterior del cotxe, hi portava un escut de ceràmica de Barcelona. Anàvem agafats de la mà —jo era un marrec— pel carrer del Pi, i si ell veia un paper a terra el collia. I el duia a sobre fins que trobava una paperera on llençar-lo. Podíem anar caminant un bon tros... carrer de la Portaferrissa, passatge de Magarola, carrer d'en Bot, de la Canuda, la Rambla, del Bonsuccés, d'Elisabets, plaça dels Àngels, carrer de Ferlandina, del Lleó, de Valldonzella... Fins a la ronda de Sant Antoni. No llençava el paper fins que no ensopegàvem amb una paperera! (Llavors n'hi havia segurament encara menys que ara, de papereres.) «A casa no deixem res per terra; doncs a la ciutat tampoc, perquè és la casa de tots els que hi vivim», m'hauria pogut dir tot traient-li la funda a una vella Underwood del despatx de la fàbrica on treballava perquè jo m'entretingués picant al teclat mentre ell feia hores extres un dissabte qualsevol, a la tarda.

Barcelona era una gran *urbs*. I la urbanitat ell l'entenia com una qualitat indispensable per a la bona convivència dels ciutadans. Ara, des d'aquí la invoco, perquè avui ens fa falta a les nostres ciutats. A tots els que hi vivim ens cal el sentit d'urbanitat. Bé, si no us agrada la paraula *urbanitat* diguem-n'hi *civisme* o *civilitat* si us sembla millor. No discutirem per com n'hem de dir. Si busquem ajut en el llatí veurem que, al cap i a

la fi, totes aquestes paraules responen, més o menys, a la mateixa idea: *urbs*, *civitas*. Ciutat. Contràriament a allò que pensen moltes persones que manen, actualment les llengües clàssiques ens poden ser de gran ajuda.

Quan vaig començar a treballar allò que us havia de dir avui, vaig descobrir que fins a mitjan segle xx no es feia cap pregó a les Festes de la Mercè. L'any 1951, Josep M. de Sagarra va fer un celebrat discurs d'obertura de la celebració de la Mercè que alguns consideren que és la primera notícia d'un pregó discurs, per bé que sembla que es tractava més aviat d'un gest de les autoritats per mirar d'acostar-se al món intel·lectual del país. De manera regular i establerta, el Pregó de les Festes de la Mercè es fa des de 1953. El primer pregó va ser encarregat a Joaquim Maria de Nadal, el cronista oficial de la ciutat, fill de l'alcalde Josep Maria de Nadal. Han tingut l'honor de fer-lo des de destacades figures del franquisme, com Carlos Arias Navarro, fins a noms il·lustres de la nostra cultura, com Martí de Riquer, Josep Benet, Josep Lluís Sert, Josep M. Llompart, Mercè Rodoreda, Josep M. Castellet o Maria Aurèlia Campany, per aquest ordre, en els anys de la Transició política i immediatament posteriors.

Abans dels anys cinquanta, les Festes no tenien pregó. I, en alguns períodes, gairebé no hi havia hagut ni festa. De 1873 a 1876 no hi va haver Festes per mor de la tercera guerra Carlina. Els anys 1884 i 1885 no van ser convocades pel risc de contagi que comportarien les aglomeracions festives en plena epidèmia de còlera. A l'època de la República, pràcticament va desaparèixer la implicació municipal en la promoció de les Festes, i durant la guerra espanyola no consta que la Mercè fos cap dia especial ni tan sols a efectes civils. En canvi, a la Barcelona *nacionalcatòlica* de la postguerra la implicació del consistori va ser absoluta. Com que la basílica de la Mare de Déu de la Mercè havia estat saquejada durant el conflicte militar, la Festa es va convertir, l'any 1939, en un acte de desgreuge i es van tributar a la Mercè honors de capità general. En aquella època es feia missa, processó a la tarda, concert de la banda municipal, travessia del port, jocs populars, folklore al Poble Espanyol, balls i, l'any 1943, audicions de sardanes al Born.

Però, per a moltes famílies barcelonines humils o vençudes, la Mercè tenia, els anys de la postguerra, un paper molt més important, que es corresponia amb la condició que té la Mercè de «*Misericordiosísima Madre Redentora de Cautivos*». Aquell dia les famílies tenien accés a visitar les presons que eren plenes de gom a gom a causa de la repressió fortíssima de la dictadura. En alguns casos, fins i tot espurnejava l'esperança d'alguna mesura de gràcia. Per exemple, l'any 1944 van ser alliberades 360 persones, petits delinqüents o presos polítics no gaire significats. *La Vanguardia* del 24 de setembre ho explicava així: «*Dando cumplimiento a la magnánima decisión del gobernador civil y jefe provincial del Movimiento, camarada Correa, para solemnizar la festividad de la Merced, Patrona de Barcelona y del Cuerpo de Prisiones, fueron ayer puestos en libertad 153 reclusos y 207 mujeres, que estaban detenidos a disposición de la autoridad gubernativa.*»

Això lliga i s'escau de ple amb el motiu que havia portat sant Pere Nolasc a fundar l'orde dels Mercedaris, l'any 1218, amb el suport del rei en Jaume I: negociar l'alliberament de captius en les guerres amb Al-Andalus. Ve a tomb ara recordar aquells versos de mossèn Cinto Verdaguer que diuen: «Que tristes sou presons de moreria / pel cristià que hi viu i hi mor esclau. / Qui li tornarà la llibertat, oh Maria, / pobre captiu si Vós no li tornau?» Potser ara no és sobrer afegir que quatre-cents cinquanta anys més tard, quan Barcelona sofreix les conegudes plagues de la llagosta, el Consell de Cent acull la ciutat sota el patronatge de la Mare de Déu de la Mercè. I, ja a l'últim terç del segle XIX, s'estableix la diada del 24 de setembre per celebrar la festa, un cop Pius IX ja ha proclamat la Mercè patrona de la diòcesi de Barcelona. Tres anys més tard, el 1871, l'alcalde Francesc de Paula Rius i Taulet declararia la Mercè festa de la ciutat. Com a curiositat puc afegir que, amb aquelles primeres Festes de la Mercè, també s'inicia la galeria de catalans il·lustres al Saló de Cent.

Amb aquest pregó només us vull dir quatre coses. Exactament quatre. Per poder-ho fer, amigues i amics, permeteu-me que recuperi la primera idea amb què he iniciat aquest discurs:

l'estimació per la ciutat. Aprofitaré aquest pregó per contar-vos la meva història d'amor amb Barcelona: la relació entre un ciutadà i la seva ciutat. Un festeig que va començar fa poc més de seixanta anys.

Vaig néixer al Barri Gòtic, al carrer de la Palla, on el meu avi matern, Salvador Ortiga, que era de Reus, havia tingut un taller de pintura i decoració. L'avi Ramon, el pare del meu pare, que era de Capella (una vila del sector actualment aragonès de l'antic comtat de Ribagorça, a la vall de l'Isàvena) havia tingut la taverna més gran del barri, Cal Ramon, al carrer dels Banys Nous, gairebé a tocar de la baixada de Santa Eulàlia. Per tant, a Barcelona, jo també sóc un fill de la immigració. O un nét, si voleu, perquè els meus pares ja van néixer a Barcelona, però els meus quatre avis no eren barcelonins.

El primer record que tinc de la via pública és l'anar i venir de gent i carruatges a la confluència dels dos carrers que he anomenat, Palla i Banys Nous: al barri, aquell punt d'intersecció l'anomenàvem «la placeta». A l'inici dels anys cinquanta el repartiment dels bocois a les tavernes es feia amb carros estirats per cavalls, el mateix procediment que utilitzava l'escombriaire o els pagesos de la Palma de Cervelló que cada dissabte, amb tartana, venien fins a la plaça de Sant Josep Oriol a portar-nos dues garrafes de vi i una panera de préssecs de vinya, si n'era època. A la confluència dels dos carrers, a la placeta, hi havia un magatzem de fustes, Can Dachs, d'on no paraven d'entrar i sortir camionetes i tricicles, de pedal o motor, amb la caixa al davant subordinada al manillar o amb la caixa al darrere i el conductor cobert (aquest model era conegut com «isocarro»). A l'altre cantó hi havia la botiga del senyor Badia que venia objectes de palla, vímet o canya i, a l'època pertinent, palmes i palmons; al principal, un taller de flors seques, al costat un antiquari refinat, Toledo; al mateix xamfrà, un rellotger, Pablo del Fante, fill del barreter del barri, que, per cert, era l'únic de tots que tenia cotxe, un Fiat Balilla negre, dues portes, del 33, amb engegada a maneta (manubri) que només feia sortir els diumenges i que tenia sempre net com una patena (per cert, Balilla és un nom que si consulteu l'enciclopèdia us dirà coses que

us sorprendran), i, a l'altra banda, a l'embocadura del carrer dels Banys, la botiga de mobles Can Jornet, l'única de totes que encara s'hi manté.

Tot això entretenia aquell nen embadalit que era jo i que contemplava absort les discussions que es generaven al carrer, les maniobres dels carreters amb el cavall (arri, tras, ollaó, oixque, xo) tan difícils, per cert, que sovint s'hi havien d'escarassar («renegues més que un carreter», es deia) i s'encuriosia per la gent que anava i venia. Tot això ho guaitava jo des de l'observatori privilegiat de l'entresol on vivíem, agafant-me, amb les manetes, als barrots del balcó del xamfrà. Em vaig passar centenars d'hores de la meua vida mirant què passava a la placeta. A vegades penso que allí va néixer en mi l'hàbit d'observar. Un costum imprescindible per fer l'ofici de periodista. (Els periodistes sobretot hem d'observar. Quan mirem, ens encuriosim i, aleshores, preguntem coses a qui en sap. D'allò que hem estat capaços de capir de les respostes, n'expliquem el que ens sembla que li interessarà a la gent.)

Ara bé, si em preguntéssiu quin és el record més precís que tinc ara mateix de totes aquelles situacions, no triaria cap imatge per resposta. Us contestaria que el record que tinc més present és un record sonor. Un so. M'explicaré: cada tarda, cap al vespre, passava el fanaler que, amb gran habilitat, feia anar un pal llarg amb una flama a l'extrem, amb el qual obria la porteta d'un dels cantons del fanal i hi introduïa el foc per fer-hi la llum. Doncs bé, poc abans del fanaler, o poc després, segons que fóssim a l'estiu o a l'hivern, passava pel carrer una dona amb un mocador de fer farcells penjat al coll que venia els dos diaris vespertins que, aleshores, s'editaven a Barcelona: *El Noticiero Universal*, el popular *Ciero* —ningú no li deia *El Noti*—, i *La Prensa*. El cant d'aquella dona era inconfusible. «El Cierooo. Prensa i Ciero. Prensa i Ciero, La Prensa!» Aquella veu, aquella cantarella no les he oblidades. Fa gairebé seixanta anys... i, si tanco els ulls, sembla que les estigui sentint ara mateix. Aquí. Al Saló de Cent.

[SO: Veu d'una venedora de diaris]

Quina força que té la imaginació, eh?

Les paraules ens diuen coses. Els himnes, també.

[SO: Himne del Congrés Eucarístic]

Estem escoltant l'himne del 35è Congrés Eucarístic que es va celebrar a Barcelona l'any 1952, quan jo tenia tres anys i em passava el dia al balcó. Aquell congrés, a banda del fet religiós i de ser utilitzat pel franquisme per millorar la seva imatge internacional, va servir per potenciar el tram superior de la Diagonal, traslladar els nuclis de barraques que hi havia i potenciar l'eix cap al Llobregat. (En aquella Barcelona, cada dia hi havia més gent que vivia rellogada i, també més casinyots; en canvi, les promocions públiques eren molt minses.) Aquell esdeveniment va permetre a l'arquebisbat de Barcelona entrar en la promoció d'habitatges i, com a prova, tenim, encara avui, les Vivendes del Congrés. L'any següent va arribar el Pla Comarcal. Va ser el primer pla urbanístic amb vigència legal des del Pla Cerdà. La condició imposada per Madrid per a l'aprovació del Pla Comarcal del 53 figurava en el pròleg del mateix pla: impedir la formació d'un gran municipi i, encara menys, d'una conurbació. El règim volia per a Barcelona just el contrari d'allò que volia per a Madrid. En conseqüència, en aquells anys, es va decretar que les localitats de l'entorn de Madrid s'havien d'agregar a la capital d'Espanya. Així s'assolí que Madrid fos un municipi únic de més de sis-cents kilòmetres quadrats i que Barcelona, en canvi, continués no arribant a cent. Aquestes coses també me les explicava el meu pare.

La mesura impedia el creixement de Barcelona i, de passada, posava bastons a les rodes de Catalunya. Aquells anys van ser molt difícils: patíem els efectes de dues postguerres sota la llosa implacable de la dictadura. Algunes de les seves conseqüències, avui, encara duren. Val a dir que també hi havia responsables del règim que s'adonaven que l'asfíxia econòmica de la nostra ciutat els podia acabar passant factura perquè, pel seu potencial, Barcelona era imprescindible per al creixement espanyol. Els convenia encotillar-la, però sense provocar-li l'ofec.

Ara bé, per sota de la grisa vida oficial, Barcelona tenia una tosuda voluntat de ser que s'expressava d'amagat. Des de feia temps, la derrota del feixisme en la Segona Guerra Mundial havia donat ànims als vençuts en la nostra guerra i despertat algun recel entre les autoritats. A finals dels quaranta ja hi havia hagut algun intent de vaga i també protestes per les irregularitats en el racionament. Tot i que, per raons òbvies de manera molt limitada, començaven a veure's senyals públics de resposta al règim.

[SO: *Virolai*]

Pocs anys abans del Congrés Eucarístic, el 1947, l'estrena d'un nou tron per a la Mare de Déu de Montserrat (coneguda com a *entronització*), ja havia significat el primer acte públic de catalanitat després de l'Alzamiento. El governador civil, Bartolomé Barba Hernández, va ser destituït. Barcelona tenia una vida secreta, la dels seus habitants que no estaven disposats a defallir. Amb l'Editorial Selecta s'havia començat una tímida represa d'edició en català. Amb el grup artístic d'avantguarda Dau al Set (Brossa, Ponç, Tàpies, Cuixart, Puig i Tharrats) teníem una esclatxa per on respirava la innovació, el talent i la connexió amb l'estranger. Gràcies a *Ariel*, la revista literària i artística editada clandestinament a Barcelona, veien la llum pública, a mitjan segle, poemes de Carner, Foix, Riba, Vinyoli, Espriu, Palau i Fabre o Manent, i dibuixos o gravats inèdits de Miró, Grau Sala, Clavé, Ràfols o Hugué, entre d'altres. Però no us penseu que la vida secreta de Barcelona era una cosa exclusiva dels artistes. O un posat elitista dels intel·lectuals. El poble també n'era partícip. La vida era dura, tot i que cadascú s'espavilava com podia. A moltes cases les dones miraven de fer algunes feines, com ara cosir o plegar punts de mitja, per obtenir algun ingrés complementari. Les persones més grans que m'estan escoltant recordaran com als celoberts de les cases se sentien les cançons que cantaven, tot feinejant, les mestresses o les minyones, si n'era el cas. En aquella època els *hits* no duraven, com ara, quatre dies. Es mantenien durant dècades.

[SO: *El vestir d'en Pasqual*, Núria Feliu]

Més enllà de l'esforç per sobreviure sense perdre del tot l'alegria, la gent de Barcelona veia com no es resolien qüestions com ara l'habitatge, la crisi industrial i l'urbanisme, que eren temes pendents ja des de la República. Però tot i que aquests problemes arribaven al carrer, els nostres ciutadans tenien, encara, dues preocupacions imperiosament més urgents: el neguit per les limitacions del racionament dels productes bàsics i l'angoixa per la precària economia familiar. Això coïa.

En aquest context de patiment real per la supervivència, quan l'any 1951 els barcelonins van veure que els apujaven el preu del bitllet del tramvia, més car aquí que a Madrid, la seva resposta enèrgica va ser que ja n'hi havia prou d'aquell color. La reacció, tots a l'una, va ser fulminant. Sembla increïble, però d'un dia per l'altre, tots els tramvies van començar a anar buits. La gent no hi pujava perquè els nostres ciutadans s'espavilaven, com fos, per desplaçar-se on els convenia sense agafar el transport públic. El fet va impressionar molt les autoritats. Durant quinze dies va haver-hi enfrontaments i disturbis. A mi, aquella vaga de tramvies, encara avui, m'admira. És la demostració de la força que pot fer la gent encara que tingui en contra els mitjans del poder.

[SO: «*Son las diez de la noche en el reloj de la Puerta del Sol, Diario hablado de Radio Nacional de España*»]

Naturalment els mitjans de comunicació, tots controlats pel règim, van orientar la qüestió segons els interessos dels que manaven. Això passava i passa sovint. Aquí i a tot arreu. El nou governador civil de Barcelona, Felipe Acedo Colunga, va enviar al director general de Seguridad del Govern de Madrid un «Informe sobre la situación de Barcelona» que revela la consciència que tenien del delictes que cometien amb nosaltres. N'he seleccionat unes frases que potser us interessaran. Fixeu-vos-hi. La màxima representació del règim a Barcelona hi escriu:

[SO: Teclat de màquina d'escriure]

«Se ve con la sensibilidad práctica y económica que distingue a esta Ciudad, que está parada, que en construcciones progresas muy poco y que todos aquellos problemas “fuertes” de urbanismo no son removidos ni atacados. En su rivalidad con Madrid piensa Barcelona que, aunque Madrid sea la capital de España y que por tal concepto merece un trato especial, ella es la primera provincia española, la que más tributa al Tesoro Español. En su complejo provinciano, de falta de rectoría política y de fuerte individualismo económico que la priva de energías bancarias propias, comprende que pierde posiciones, unas por su propia incapacidad, otras por la absorción indebida, exagerada y codiciosa que Madrid realiza con el resto de España y que aquí se advierte de modo señalado e intenso.» Això està escrit per un home del règim que tenia la confiança del dictador, l'any 1954. Em sembla que, per desgràcia, algunes d'aquestes frases no són gaire diferents de les que escriuriem molts demòcrates l'any 2011, a propòsit de la relació entre Barcelona i Catalunya amb Madrid i España.

Si voleu llegir aquest textos amb calma no cal que aneu a l'arxiu del Govern Civil. Els trobareu, amb altres informacions interessants, en una exposició que actualment presenta el Museu d'Història de Barcelona, el MUHBA, sota la direcció de Joan Roca. És una mostra ben evocadora d'aquella època.

[SO: Efecte]

La primera cosa que us vull dir, doncs, és aquesta. La vaga de tramvies de 1951 és una referència que avui continua sent vàlida per a nosaltres. La conclusió és ben senzilla: els ciutadans tenim molta força. Si sabem què volem i lluitem per assolir-ho, el nostre futur és nostre, sense haver de dependre de ningú. Això ha de ser la democràcia. Nosaltres depenem de nosaltres.

[SO: Veu de dona. «Senyor Puyal, ha dit que ens diria quatre coses i només amb la primera hem estat més d'un quart. Abreugi, si us plau.»]

Procuraré ajustar-me al temps. Però ara permeti'm que anem un instant al cine.

L'any 1953, el NODO, que es projectava a tots els cines abans de la pel·lícula (o les pel·lícules de la cartellera), explica que s'havia posat en funcionament la fàbrica espanyola més gran de cotxes. Certament, amb la SEAT a la Zona Franca, Barcelona va connectar i recuperar la gran tradició industrial de la ciutat. En poc temps va donar feina a més de cinc mil treballadors. El primer cotxe que va sortir de la factoria va ser un SEAT 1400, l'any 1953. Costava menys de l'equivalent a mil euros. Explica Francesc Cabana que quan el mallorquí Fèlix Escales, com a president de la Fira de Barcelona en aquella època, rebé el general Franco el dia de la inauguració, li mostrà la matrícula del cotxe que l'havia portat fins allí. Hi havia la lletra B de Barcelona (ara no, però durant el franquisme teníem distintius locals a les matrícules) i el número 111.111. A continuació, li digué a Franco: «Fíjese, Su Excelencia, unounouno, unounouno: como puede comprobar, aquí estamos a favor de la unidad».

El periodista que us podria contar moltes anècdotes de la ciutat, perquè és qui ha investigat més sobre Barcelona, és Lluís Permanyer. Ell, comenta que, entre la foscor d'aquells anys, hi ha una imatge que té llum pròpia en el record que serva la seva memòria. Correspon al dia que l'equip del Barça de les Cinc Copes tornava de París, on havia guanyat la Copa Llatina, l'any 1952. L'expedició va arribar amb tren a Mataró i va transbordar a un autocar. A Badalona hi van pujar ell i el seu pare, que era directiu del club. L'autobús va arribar a Barcelona, i assegura en Permanyer que l'esclat d'alegria de la gent, que, en plena dictadura, van inundar els carrers per celebrar l'èxit del Barça, és una imatge que no ha oblidat. Ho diu recordant l'emoció i el sentiment que sacsejaven el seu jove cor culer d'aleshores. L'any 1952, en un escenari de pobresa, mancances i dificultats, la gent va reconèixer l'orgull trepitjat d'un poble en l'èxit d'un equip de futbol, que té el nom de la nostra ciutat. Aleshores, encara que ningú no havia fet popular la frase, el Barça ja era més que un club. Però això, en aquell moment, encara no s'havia dit en veu alta.

Durant els anys cinquanta, la rivalitat entre el Barça i l'Espanyol era molt gran. Un tiet meu era soci de l'Espanyol i m'explicava que a Sarrià un entrenador argentí, Alejandro Scopelli, feia respirar oxigen als jugadors a la mitja part del partit. Ell em va descobrir que *perico* no era el nom d'un ocell, sinó el d'un gat dibuixat per en Castanys, i que, a Sarrià, anaven a fer una tribuna nova i que hi posarien llum artificial per poder jugar-hi de nit.

[SO: *Temps era temps, Serrat*]

Però, per a mi, la imatge d'aquella època és una foto de color sèpia amb el perímetre dentat, un paspartú blanc i una pèssima definició. La primera imatge de la meva relació amb la ciutat és, doncs, la d'un nen que, als inicis dels anys cinquanta, sense tenir consciència del conflicte polític i social que pateix el seu país, des d'un balcó, guaita, amb el caparró enquibit entre els barrots freds, allò que passa a la placeta del seu carrer: els carretons, els tricicles i els carros de cavalls, la gent que va amunt i avall, els botiguers que reguen i escombren el seu trosset de vorera, la venedora de diaris, el fanaler i el guàrdia urbà que, si veu la roba blanca de l'àvia penjada al balcó, pujarà a casa i li clavarà una multa. Hi ha coses que, tot i el pas dels anys, no canvien: com l'amenaça de les multes... i, per descomptat, la passió pel futbol.

[SO: *Himne de San Juan Bautista de la Salle*]

L'any 1956 vaig començar a anar a l'escola. Fent catequesi al col·legi dels *hermanos* de la Salle Condal, vaig descobrir les barraques del Somorrostro al costat d'on ara hi ha l'hotel Arts i, fent esport a les set del matí amb l'atleta i farmacèutic Nemesi Ponsati, les de Montjuïc. L'any 1957, segons l'Institut Catòlic d'Estudis Socials, unes 70.000 persones vivien en 12.494 barraques a Barcelona: n'hi havia també a Can Tunis, a la Verne-da, al Camp de la Bota, a la Perona, al Carmel, a la Torre del Baró... El barraquisme s'havia convertit en un bon problema. Però no quedava bé parlar-ne.

[SO: *Qué bonita es Barcelona, Los Clippers*]

Durant la dècada dels seixanta, Barcelona va ser escenari de canvis molt significatius en aspectes molt diversos. L'any 1959, el pla d'estabilització econòmica, que seguia les línies marcades per l'il·lustre barceloní Joan Sardà i Dexeus (format, igual que els urbanistes inspiradors del Pla Comarcal, en l'època de la República), permeté començar a racionalitzar la política econòmica del règim i avançar cap a l'obertura exterior de l'economia. A més, en aquella època de desenvolupament, coneguda com a «*desarrollista*» en raó dels «*planes de desarrollo*» del Govern, Barcelona va aconseguir que li aprovessin la Carta Municipal, una jurídica que li reconeixia un règim especial més executiu i que autoritzava una primera comissió metropolitana. A redós de la bonança econòmica que experimentava Europa i aprofitant les condicions favorables, no trigaren a fer-se veure en la ciutat els efectes de les mesures adoptades en la indústria i en la construcció. Amb els anys seixanta començava l'època de canvis rellevants en la fesomia de Barcelona (no havia arribat encara la moda de dir-ne *skyline!*). Es van aixecar grans polígons residencials a la perifèria i es va fer popular l'eslògan de «*Barcelona: ciudad de ferias y congresos*». La nostra ciutat era un lloc atractiu per al capital europeu i americà. Aquí hi havia capacitat tècnica, tradició industrial, marge de creixement, salaris baixos i poca conflictivitat laboral previsible per l'absència de vagues i de drets dels treballadors, més enllà dels concedits pel sindicat oficial i únic. En conseqüència, la ciutat va créixer extensivament d'una manera espectacular i milers de persones van venir de fora a treballar-hi.

[SO: *Barcelona, Luis Aguilé*]

L'any 1963, la província de Barcelona va rebre 274.000 immigrants. Per aquesta raó i, també, per la tolerància administrativa, cal assenyalar que al costat de grans infraestructures viàries es van fer autèntics nyaps. La proliferació de desgavells urbanístics no s'aturaria fins entrats els setanta. Aquells també van ser anys daurats per als especuladors immobiliaris. Com veieu, a la vida, res no és nou.

Amb l'arribada dels seixanta, vaig deixar de passar els estius a Santa Coloma de Gramenet. Durant anys, per anar-hi,

agafàvem un troleibús blanc i vermell, l'FS. Tenia dos pisos, sortia de la plaça d'Urquinaona, i si feia calor, a mig trajecte, abans d'arribar a la Pegaso de Sant Andreu, on hi ha el pont de Bac de Roda, uns homes li ruixaven les rodes amb mànegues d'aigua, no fos el cas que petessin. A mi m'agradava anar al pis de dalt i badar des de la primera fila. Era com el bus turístic, però amb sostre i amb seients de fusta. Recordo els cartells «*No escupir*», «*Prohibida la blasfemia y la palabra soez*». I que els tramviàries anaven amb vestits de pana a l'hivern i de *rayadillo* a l'estiu. Un dia vaig sentir que, en una parada, dos conductors parlaven, molt fluixet, una llengua que jo no havia escoltat mai: era gallec.

[SO: *El mig amic*, Peret]

Quan jo era petit venien a casa, de tant en tant, dues senyores d'ètnia gitana a vendre'ns roba. A partir dels seixanta, les visites es van anar fent més espaciades, fins que van deixar de venir. «*Són bones dones*», deia l'àvia a la veïna. L'any 1968 es va inaugurar la primera autopista del regne, de peatge això sí, entre Barcelona i Montgat. El desenvolupament continuava imparable. Val a dir, també, que moltes famílies barcelonines, afavorides per la millora econòmica, van eixamplar el segment de la classe mitjana i van poder aspirar a tenir un televisor i un cotxe. El popular 600, amb tota la família a dintre, és un símbol de l'època. Costava entre 60 i 70 mil pessetes i tothom que podia se'n comprava un. Això va tenir conseqüències, com es va encarregar de parodiar el genial Capri.

[SO: Capri. «*Ai, Déu meu! Al pas que anem, no sé on anirem a aparcar*»]

Per resoldre el problema d'on deixar el cotxe es van construir grans aparcaments subterranis al centre de la ciutat. Però, com que no tot eren flors i violes, l'activitat subterrània potent de debò era la lluita social dels barcelonins per canviar el seu destí. Van anar quallant cada cop més forces socials i polítiques en una lluita que progressivament va anar incorporant les classes mitjanes. La resposta al franquisme s'estenia en el

marc laboral, el social i l'universitari. El moviment urbà prenia força. Tanta, que es va produir un fet que vull destacar: l'acord de sectors, tradicionalment distanciats, per fer, tot superant les seves diferències, un front comú i dir, amb veu clara i forta, que aquell no era el nostre món.

[SO: *Diguem no!*, Raimon]

Moviments obrers d'inspiració catòlica i moviments d'inspiració comunista van iniciar una relació progressivament fluida. Partits i sindicats clandestins, també. No va faltar el suport dels moviments culturals, excursionistes i socials d'ordre divers, com el de col·legis professionals i d'algunes escoles privades. La clandestinitat vivia i es reforçava en locals diversos. L'any 1964 Comissions Obreres va celebrar una assemblea a la parròquia de Sant Medir i dos anys més tard tingué lloc el tancament de ciutadans lluitadors i demòcrates al convent dels Caputxins de Sarrià: la històrica Caputxinada. L'any 1971 es va constituir formalment l'Assemblea de Catalunya al convent de Sant Agustí Nou, al Raval. També va néixer, d'aquesta confluència de voluntats des de sectors diversos, la força de la inoblidable manifestació que es va fer a Barcelona l'11 de setembre de 1977, i que va ser possible per la coincidència dels fronts polític, sindical i urbà al servei de Catalunya.

[SO: *Efecte*]

La segona cosa que us vull dir és aquesta: Si superem les nostres diferències, la força de la unió del poble és irreductible. De l'exemple de les lluites socials i la resposta antifranquista, n'obtenim una conclusió: si els catalans anem junts, som imbatibles. Per tant, quan l'objectiu comú s'ho mereix, sempre cal superar les diferències. Aleshores, ser generosos és sinònim de ser intel·ligents.

[SO: *Veu de dona*. «*Esteu escoltant el Pregó de les Festes de la Mercè. Aquest pregó es fa en rigorós directe.*»]

I aquest advertiment és del tot innecessari.

[SO: *Veü de dona. «Tan innecessari com freqüent en el seu món audiovisual, senyor pregoner. Continui, si us plau.»*]

Continuem, doncs.

[SO: *Els snobs. Guillermina Motta*]

Durant la dècada dels seixanta, van néixer els Setze Jutges, van tenir lloc els Fets del Palau, es va inaugurar a Barcelona el Museu Picasso i es va crear Òmnium Cultural. La publicació de *Barcelona entre el Pla Cerdà i el barraquisme*, d'Oriol Bohigas, va marcar una fita en la teorització de l'urbanisme. De les persones traspassades, vull destacar-ne dues que són dos símbols per a dos amplis sectors barcelonins, la bailaora Carmen Amaya i l'escriptor Josep M. de Sagarra, del qual ara commemorem el cinquantenari de la mort. El zoo de Barcelona va rebre Floquet de Neu i van venir els Beatles i els Rolling Stones. Però la majoria de parelles barcelonines que s'ho podien permetre anaven a ballar a les sales de festa els grans èxits de l'època.

[SO: *Llévatela, Moncho*]

Recordo que Transports de Barcelona va començar a tenir autobusos de color verd i que els darrers tramvies, els «Washington» PCC de la sèrie 1600 que tenien una suspensió que provocava un cert moviment pendular, també eren verds. M'asseguren que l'alcalde deia que era una manera de portar el camp a la ciutat. L'any 1962 es va inaugurar, a la plaça Nova, l'edifici del Col·legi d'Arquitectes, que va provocar tota mena de comentaris entre la gent del barri. Per cert, durant el curs acadèmic, amb els companys de la universitat anàvem, sovint, a fer reunions al bar d'aquell col·legi, que era en una de les plantes superiors de l'edifici. En canvi, a l'estiu, acabat el curs, ens trobàvem sovint per agafar el 17 i anar als banys de la Barceloneta.

[SO: *Down Town, Sirex*]

Lligar amb les turistes es va convertir tant en un mite com en un intent general per part dels nois, que ho provàvem amb fortuna diversa.

[SO: *Sapore di sale, Gino Paoli*]

Però les dones d'aquí es van posar a nivell europeu més de pressa que nosaltres, i les festes de les tardes dels diumenges a casa de qualsevol amiga són tan inoblidables com els berenars que ens preparaven les mares, confiades i tranquil·les pel fet de tenir la colla de la nena a casa.

[SO: *Nights in white satin, The Moody Blues*]

També viuen en el record col·lectiu dels barcelonins de l'època les fogueres de Sant Joan i les revetlles als terrats. I també el color de l'uniforme de la policia que va servir per menystenir els qui empaitaven estudiants i disparaven pilotes de goma. Tothom els coneixia com «els grisos».

[SO: *No serem moguts, Joan Baez*]

Per a mi la imatge d'aquells anys ja no és una fotografia. És una pel·lícula de súper-8. Quan penso en aquella època d'estudiant, se'm fixa en el record una imatge potent, inesborrable, de la meua relació amb aquesta ciutat: el Pati de Lletres de la UB a la fi dels seixanta, ple de gent, cartells, vida, il·lusions i ganes de lluitar per un món diferent. Per a una persona formada en l'ordre convencional d'un col·legi religiós, passar de la disciplina de l'escola a córrer davant dels grisos a la universitat va ser una bona accelerada: assemblees, ciclostils, sindicat democràtic, conscienciació, discussions i grans descobriments. Uns altres valors, una altra ètica, uns altres poetes, un altre compromís. Passions i enamoraments juvenils. Tot a la vida era una il·lusió.

Treballar a la ràdio era allò que sempre havia somiat. L'any 1968 vaig trobar feina a EAJ 1, Ràdio Barcelona. Aleshores ja feia segon de carrera a la Universitat de Barcelona. Els estius immediatament anteriors m'havia ocupat de buscar alguna fei-

neta per guanyar quatre rals. Allò em va permetre conèixer de prop un altre aspecte de la nostra estimada ciutat: el comerç de barri. Primer a Can Civit, una botiga de roba bona al carrer del Consell de Cent, després a Can Volart al carrer d'Ausiàs Marc i més tard a una acadèmia on explicava el que jo sabia d'equacions. L'any 1972 vaig fer la primera col·laboració a Televisión Española, a Miramar, i vaig firmar un contracte com a PNN a la Facultat de Lletres. A la nostra vida pública cada cop es feia més evident que el canvi tan desitjat era a tocar, però la ranera del final del franquisme encara enviava els darrers senyals d'intolerància i ofuscació.

[SO: *Margalida*, Joan Isaac]

L'any 1974 l'equip del Barça va guanyar l'única lliga des de l'any 1960 fins al 1985. Una lliga en vint-i-cinc anys! La ciutat de Barcelona va celebrar l'èxit als carrers i a la basílica de la Mercè. I, naturalment, també a aquesta casa.

[SO: *Veu d'aeroport*]

També l'any 1974 es va inaugurar el pont aeri d'Iberia. A la terminal de l'aeroport de Barcelona, en un immens rètol es llegia: «*Puente aéreo Madrid-Barcelona-Madrid*». Per si hi havia algun dubte que allò, com tot, abans ara i sempre, comença i acaba a Madrid. Aquell mateix any es va presentar a informació pública la versió renovada del Pla Comarcal de 1953. Passava a denominar-se Pla General Metropolità. Les associacions veïnals hi van fer més de deu mil al·legacions. Es posaven així els fonaments per passar del creixement a la requalificació i, també, a una ordenació de l'espai urbà on es mirava d'harmonitzar el conjunt integrat per la Barcelona capital i la Barcelona metròpolis. El Pla General Metropolità es va aprovar el 1976, el mateix any que van néixer l'*Avui* i Ràdio 4. Un any abans Barcelona havia perdut la Fórmula 1 a Montjuïc. L'any 1975 va marcar un abans i un després.

[SO: *L'estaca*, Lluís Llach]

A Barcelona, l'últim quart de segle, la vida ha passat molt de pressa. Fets de gran importància han tingut per escenari la nostra ciutat. L'any 1977 va viure el restabliment de la Generalitat provisional. Les primeres eleccions municipals democràtiques van ser l'any 1979, un any després que es fes la Primera Cursa de la Mercè. La gran majoria de les persones que m'esteu escoltant aquí teniu memòria directa dels esdeveniments que s'han succeït d'aleshores ençà, però tot i haver-n'hi hagut molts, i molt importants pel que fa també a la recuperació nacional, potser cap de tots pertany ja a la història de la vida secreta de la ciutat. S'havia acabat l'època de la foscor.

[SO: *Qualsevol nit pot sortir el sol*, Jaume Sisa]

Començava una altra etapa, plena d'esperança col·lectiva. No ens imaginàvem tants entrebancs com ens trobaríem després perquè, aleshores, teníem l'empenta necessària per pensar que ho podíem aconseguir tot. La vida era un projecte engrescador i tota una generació se sabia compromesa amb la recuperació social, cultural i política del nostre país. Hi ha múltiples manifestacions a Barcelona de la vitalitat col·lectiva d'aquell moment i de la voluntat de redreçament cultural.

[SO: *Veles e vents*, Raimon]

És clar que tot i la dificultat que comporta anar contra les inèrcies, calia aprofitar els mitjans de comunicació establerts a Barcelona per posar-los com a eina al servei d'aquells objectius. I, com és natural, el primer de tots la televisió. Havíem de fer servir la televisió pública espanyola. No n'hi havia d'altra.

[SO: *Sintonia de Vostè pregunta*]

L'any 1978 vam començar, durant les sobretauls dels dijous, en el circuit català de TVE, a Miramar, un programa molt estimat: *Vostè pregunta*. Teníem la voluntat d'enviar un missatge per a tots dels territoris de llengua catalana amb l'aspiració de ser un altaveu de totes aquelles realitats socials i culturals que durant tants anys no havien tingut accés a les plataformes

mediàtiques. Però, encara ara, el 2011, no hem assolit el reconeixement de l'espai català de comunicació comú associat a l'àmbit lingüístic de la nostra llengua.

[SO: *La Balanguera*, M. del Mar Bonet]

Al programa hi venien personatges de les Balears o de València, tot i que en gran part d'aquells territoris no es veia la nostra emissió. Una tarda, vaig entrevistar el president de la Generalitat Valenciana. Quan em vaig referir al País Valencià, amb aquesta denominació, ell em va corregir amb la fórmula «Comunitat Valenciana». Vaig pensar que era una manera que els valencians anessin perdent el país. (Per cert, ara, si veniu de l'Aragó per l'autopista AP2, quan entreu a Catalunya hi veureu un indicador que posa «Comunitat de Catalunya». No hi dic res més). Un dia, després d'una d'aquelles emissions, uns joves que avui són professionals acreditats i reconeguts, em van venir a veure en nom del Col·legi d'Arquitectes. Buscaven la meva col·laboració professional per produir, presentar i editar un vídeo sobre la destrucció del Modernisme en l'intent de ferne prendre consciència a l'opinió pública, davant l'amenaça d'enderrocament de la Casa Golferichs, coneguda popularment com El Xalet. Recordo aquell treball amb gran simpatia. Us estic parlant d'això, perquè la tercera cosa que avui us vull dir està associada a la nostra capacitat de destruir el nostre propi patrimoni arquitectònic i cultural. Només una minoria fa l'esforç de mantenir-lo i, si és el cas, actualitzar-lo.

[SO: *La presó del rei de França*, Companyia Elèctrica Dharma]

Com sabeu, el Modernisme va ser l'expressió arquitectònica del que havia generat la Renaixença, el moviment nascut a mitjan segle XIX, en el context del romanticisme. Està associat a figures com Rusiñol, Guimerà, Aribau o Rubió i Ors en el camp de les lletres, o a institucions com l'Ateneu Barcelonès, el Centre Excursionista de Catalunya, la Universitat de Barcelona o, en l'àmbit polític, la Unió Catalanista i la Lliga. Un article de Domènech i Montaner, a la revista *La Renaixença*, l'any 1878, declarà l'objectiu de trobar una arquitectura nacional catalana,

moderna i equiparable a l'europea de l'època. L'article estimulà immediatament tant Gaudí, com Fontserè o Puig i Cadafalch, entre d'altres... A partir d'aquí, el Modernisme arquitectònic català es va desenvolupar entre 1888 i 1920, quan, paral·lelament al creixement industrial, les grans capitals d'Europa (Viena, París, Brussel·les...) debatien entre el conservadorisme arquitectònic i la innovació, entre el vell i el nou. Això ens va agafar aquí en un període d'expansió ciutadana evident a diverses localitats catalanes i, naturalment, també a Barcelona amb l'Eixample. Per això, també es pot dir que es tracta d'un estil urbà (present també, és cert, en moltes cases d'estiueig, com les de la Garriga) i clarament burgès. Puig i Cadafalch (Casa Amatller, Casa Terradas o de les Punxes, la fàbrica Casaramona...) i Domènech i Montaner (cafè-restaurant de la Ciutadella, Palau de la Música, Hospital de Sant Pau...) van fer una arquitectura orientada cap a la funció de l'encàrrec. Gaudí (Parc Güell, Palau Güell, Sagrada Família, Casa Batlló, Casa Milà o la Pedrera, Casa Vicens...) s'interessà més pròpiament per la recerca i consolidació d'un llenguatge propi. També són modernistes, entre moltes altres construccions, les «catedrals del vi», com anomenen els anglesos la seu de les cooperatives, tan tradicionals en alguns sectors de la nostra agricultura. Igualment cal destacar l'obra tant de pintors (Casas) i d'escultors (Llimona) com la d'artesans de diverses especialitzacions (ebenistes, vitrallers, forjadors, etc.), que van fer una gran quantitat d'obra.

Com també sabeu, el Noucentisme és un moviment literari i artístic que s'entén com una resposta al moviment anterior. El nom se'l va inventar Eugeni d'Ors en les seves *Gloses. Nou* està triat en dos sentits: 'el que és contrari del vell' i 'el novè segle del mil·lenni'. Va néixer a principis del segle XX i la seva influència s'allargà durant les primeres dècades... L'associem, d'Ors a banda, amb figures com Carner, Ruyra, Soldevila, Torres Garcia o Clarà. I també amb la Mancomunitat. En aquesta època es van crear eines per normalitzar la cultura, com l'Institut d'Estudis Catalans, l'Escola d'Art Dramàtic, la Biblioteca de Catalunya, l'Escola de Bibliotecàries i la Xarxa de Biblioteques Populars. La seva expressió política va ser Solidaritat Catalana. Les obres noucentistes es basen en la raó i l'ordre, i

busquen l'harmonia. El Noucentisme s'oposà al Modernisme pel seu atreviment i la seva manca de mesura, i també al naturalisme. Rebutjà el romanticisme, el liberalisme i el laïcisme a favor del racionalisme arquitectònic.

Permeteu-me ara que reproduueixi una cita del malaguanyat periodista Josep M. Huertas Claveria. Pertany a la seva guia *Ruta del Modernisme*. Hi diu això: «El Noucentisme va ser virulent amb el Modernisme, al qual va succeir. Considerava de mal gust les representacions més cridaneres del moviment ara bescantat, i moltes botigues i comerços van ser transformats i refets d'una manera més austera, discreta i, per què no dir-ho, avorrida. Ens han quedat les fotos per saber com eren el cinematògraf Diorama o el cafè Torino, per esmentar-ne dues de les moltes que van passar a millor vida.

Durant anys, ni tan sols Gaudí es va salvar del menyspreu generalitzat, i va caldre esperar per assistir a la seva reivindicació. Alexandre Cirici escrivia el 1948: «Quan inquirim sobre el Modernisme a gent que el promogué, excepte en rares ocasions, topem amb les evasives de la vergonya, d'una mena de penediment que voldria tirar-hi terra a sobre. Quan en parlem amb gent de la generació que no arriba als 30 anys, en canvi, sovint hi trobem una gran estima i un gran interès per ell.» (CIRICI, Alexandre. *El Modernisme vist ara*. Ariel, núm. 18, p. 61. Publicat el 1948.)

Pocs textos hi ha més reveladors del moment de postguerra, quan, a poc a poc, es va anar revalorant el Modernisme. Això no va impedir, però, que entre 1966 i 1968 s'enderroqués la bonica Casa Trinxet, de Puig i Cadafalch, i que calgués lluitar perquè no passés el mateix amb la Casa Serra, també de Puig i Cadafalch, o amb Can Golferichs, de Joan Rubió i Bellvé.

El 1968, amb una gran exposició i amb la publicació d'*Arquitectura modernista*, d'Oriol Bohigas i Leopold Pomés, va començar a girar la truita i l'estima i l'interès apuntats per Cirici com a distintius de les joves generacions van preparar el terreny per a la recuperació d'un moviment artístic genuïna-

ment català. El Modernisme havia provocat amors i odís, que va caldre deixar de banda per poder contemplar-lo com el que és, un gran moment creatiu artístic i ideològic.» Com sabeu, anys després del combat pel Modernisme vindria la lluita pel patrimoni industrial, símbol de la vocació fabril que ha forjat la metròpolis moderna.

Possiblement alguns dels que m'escolteu pensareu que això dels odís, a més de ser un sentiment gens desitjable en general, i encara menys si parlem d'art, deu ser una exageració. No és el cas. Perquè us pugueu fer una idea de la força que pot arribar a tenir un corrent d'opinió en un moment determinat, heus aquí dos textos contundents. Tots dos es refereixen al Palau de la Música.

El que llegiré primer l'escriu Carles Soldevila, literat, director *D'Ací i d'Allà* i cronista oficial de la ciutat, l'any 1929. (És, per cert, l'any que Mies van der Rohe construeix el Pavelló Alemany de l'Exposició, conegut internacionalment com a «Pavelló Barcelona»). A *L'art d'ensenyar Barcelona* (guia, amb dibuixos d'en Junceda, que es presenta com «un manual del cicerone amateur que vol quedar bé, tot fent quedar bé la ciutat»), es refereix al Palau de la Música amb aquestes paraules: «Només un bon programa us ajudarà a desfer la mala impressió que l'edifici produirà als vostres turistes. Tots els barcelonins són persuadits a hores d'ara que l'esmentat Palau de la Música és una desgràcia. No cal insistir. No insistiu; simplement feu constatar que els heu dut a aquell temple pel culte que s'hi celebra, no pas per la bellesa de l'arquitectura.»

La segona cita, extreta de la revista *Destino* l'any 1942, és un text de Josep Pla que em va fer a mans Lluís Permanyer. Diu així: «*Este pequeño escrito pretende ser un alegato a favor de la transformación del Palacio de la Música en una sala de conciertos decente y potable. No pediré la demolición, porque esta palabra es muy gruesa y de grano muy rasposo. Además, las obras están muy caras. Sí creo, en cambio, que está en el mismo ánimo de todo el mundo la necesidad de transformar esta alocada y delirante barraca en otra, donde se pueda escuchar*

un concierto sin tener necesidad de cerrar los ojos o sin que le venga a uno ganas de pedir un pico y una pala y dedicarse al siniestro oficio de hacer el iconoclasta.»

Actualment el Palau de la Música és patrimoni de la humanitat. Ara, com és natural, no intervindrem en la controvèrsia tot i que la bondat, generalment, acull la diversitat. Només pre-tenc dir que allò que no es valora no es conserva. I que deter-minades modes o comportaments poden arrossegar riu avall patrimonis irrecuperables. La destrucció del Modernisme em fa pensar en tantes altres destruccions degudes a la ignorància o a la nostra insensatesa i que ha patit la nostra ciutat. Tants cafès, locals i botigues com hem perdut: el Glacier, l'Oro del Rhin, el Terminus, Can Beristain, La Puñalada, el Colón, La Pansa, Can Llibre i Serra, La Luna... Quina enveja que em fa Viena amb els seus cafès, o les botigues que s'han mantingut a Londres! ¿Quants dels nostres fills «moderns» no s'han carregat locals esplèndids heretats dels pares o dels avis, i en el local desperso-nalitzat resultant, a sobre, hi han penjat —com se'n dol Antoni de Moragas— una fotografia de tal com era abans? Ara resulta que no tenim cafès amb caràcter i que hem d'inventar el fals antic: nous que semblin vells. ¿Què me'n dieu de les estacions de tren que hem perdut? ¿O alguna del metro? No ens queden tan lluny les fantàstiques parades austríaques d'Otto Wagner. O, encara més a prop, les de París, una capital que llueix amb orgull les seves *brasseries*. Aquí ens ho hauríem carregat tot. Em vénen al cap tantes estructures precioses i duradores de fer-ro colat que han passat a millor vida! Els munts de fanals, pa-pereres, bancs, taulells de marbre o de fusta, llibreries, armaris, rètols, rajoles pintades a mà, daurats i marqueteries que hem enviat a dida.

¿Quanta gent ha perdut un habitatge amb la dignitat inhe-rent, tot i la senzillesa, el bon gust i la gràcia, i ara viu en un pis despersonalitzat d'un barri sense encant? Afores iguals a tot arreu, amb edificacions innecessàriament lletges. Els nostres pobles cada cop tenen menys personalitat. S'assemblen cada cop més. Són iguals, perquè han estat guiats pel mateix mal gust. A Barcelona hem fet desgavells a les illes de l'Eixample,

ocupant interiors i fent pisos damunt dels límits d'alçada inici-alment correctes. Sovint ens hem rendit a la falsa modernitat i, sense que calgués, hem canviat moltes coses per acabar sortint-hi perdent. No totes, compte! No estic fent una desqualificació del conjunt de les intervencions urbanes públiques o privades. De cap manera. Barcelona ha evolucionat en positiu en molts terrenys, i presumir de disseny és un dret que podem exercir amb el cap ben alt. Calia fer moltes coses que s'han fet i que te-nim tots al cap ara mateix: obrir el front marítim (i treure d'allí tot el que hi havia), obrir nous espais al centre (i millorar la situació en barris degradats), fer les obres públiques necessàries per tenir millors estructures i serveis (i enderrocar el que calgu-és, tot i provocar les lògiques molèsties en la vida ordinària dels barcelonins). També crec que hem fet bé de donar a la ciutat un impuls cap a la modernitat en signes públics i senyals comu-nicatiu diversos. Tot això s'ha fet. I en general, s'ha fet prou bé. O molt bé. Estic dient una altra cosa que és compatible amb l'actualització intel·ligent i amb el bon aprofitament dels recursos. Afecta tant les decisions col·lectives com les privades i s'escampa, més enllà de l'urbanisme, de l'arquitectura o la de-coració, cap a molts altres terrenys. ¿On són les nostres fondes, la nostra manera de fer l'aperitiu, els nostres plats i les postres de sempre? A mi, m'agrada menjar amb un porró a taula i a Barcelona és ben difícil. ¿Quanta gent no aniria ara mateix a corre-cuita a la Pedrera, a l'exposició de Francesc Català-Roca, si en lloc de ser de Valls fos nascut a Sidney?

¿On ens reconeixem com a nosaltres? ¿En quins costums, en quines festes? Sovint ens hem deixat entabanar per corrents o influències que no ens mereixien. Més enllà de les modes passa-teres, no sempre hem tingut ni tenim la prudència i l'orgull de defensar les nostres coses, el nostre patrimoni col·lectiu. Això també ens ha passat i ens continua passant amb la llengua. Si perdéssim la llengua —que pel camí que anem tampoc no seria tan inimaginable— al cap del camí, al final de tot, serà respon-sabilitat nostra. Per més entrebancs que hi trobem, per més que ens facin la guitza, tot depèn de nosaltres. No ens equivoquem. No sempre tota la culpa és dels altres. La clau és estimar i defen-sar allò que és nostre. I això és absolutament compatible amb

l'evolució, històricament associada als grups humans. (Res del que dic està dit amb l'esperit temorenc i conservador d'aquell que s'oposa o tem la transformació, l'evolució o el canvi. Està dit com l'alerta vigilant que cal als pobles que es despersionitzen sense adonar-se'n.) Jo invoco el respecte per les cultures i pels costums de tothom i també la solidaritat amb els altres pobles o grups culturals i, particularment, en el cas nostre, amb els drets dels immigrants que passen la gran pena d'haver hagut d'abandonar la seva terra, a vegades també la família i els fills per buscar un lloc on guanyar-se la vida. Escoltar els seus arguments és treballar pel nostre futur. Si ells ho volen, els nostres discursos han d'incloure els seus interessos. Defensar allò que és nostre és defensar-los a ells. És la manera d'enfortir la posició col·lectiva. Perquè ells i nosaltres serem un sol grup el dia de demà. I de la confluència mútua, de la defensa conjunta dels interessos de tots plegats, dependrà la capacitat nostra per governar-nos d'acord amb els nostres desitjos. I de consolidar-nos com una única comunitat. En harmonia i en pau.

[SO: *Quan tothom viurà d'amor*, Marina Rossell]

Aquesta cançó és una crida per la pau i a favor de l'esser humà. M'agrada perquè em permet invocar la solidaritat i l'harmonia entre tots els conciutadans. Però això no ha de reduir el nostre coratge per enfrontar-nos als que no ens volen, ni afeblir l'orgull per defensar allò que és nostre. És d'això del que també parlo, de l'orgull d'acceptar, defensar i millorar allò que és nostre. Com no vam fer amb tantes obres del Modernisme. Com, sovint, no hem fet més tard. O ho fem i ens arremanquem, o ens n'anem en orris. La veu de Pau Casals a l'ONU, ara fa exactament quaranta anys, avui és tan vàlida i oportuna com aquell dia. Perquè recull aquestes dues idees: d'una banda la pau, el respecte al proïsme, i l'acceptació de la diferència, per un altre cantó, la proclamació clara, desacomplexada, valenta, senzilla i natural que diu que nosaltres som nosaltres.

[SO: Pau Casals: «I'm a catalan...»]

[SO: Efecte]

La tercera cosa que us vull dir és aquesta: Cal apreciar allò que és nostre i que té valor. Hem d'apreciar el nostre patrimoni artístic quotidià, com l'arquitectura. I també el simbòlic. Casals tenia el coratge a la primera seu mundial, a l'ONU, que no tenen els nostres esportistes a qualsevol escenari internacional, on alguns no són capaços de parlar ni en català ni en anglès. Tampoc el Barça o els nostres artistes o els nostres professionals no ho tenen sempre prou clar quan van pel món. Reivindico el nostre orgull pel patrimoni col·lectiu. Us vull prevenir del risc de caure en l'evolució que convé a l'altre. Hem de defensar les coses pròpies i donar valor a allò que en té.

[SO: Veu de dona. «Senyor Puyal, havia millorat una mica, però ara s'ha tornat a allargar. No s'enrotlli, si us plau. Li queda poca estona.»]

Té raó. Miraré de ser una mica més concís. Però hi ha coses que s'han de dir. I d'altres que, quan repasses els anys que hem viscut, comprens que també cal dir-les perquè resulta absolutament impossible oblidar-les.

[SO: *La dansa del sabre*, La Trinca]

Aquí sempre hem tingut una capacitat considerable de riure'ns de nosaltres mateixos. És una característica que no hauríem de perdre. Malgrat tot, la involució que vam viure a l'inici dels vuitanta ens va treure les ganes de riure. Les conseqüències polítiques d'allò arriben fins avui. En el marc d'una nova crisi econòmica, les xifres de l'atur van començar a pujar de manera alarmant. L'any 1985, a Barcelona, un de cada quatre treballadors no tenia feina. Val a dir que la maduració del cos polític social teixit al final del franquisme i la compra municipal de vells solaris industrials i d'infraestructures obsoletes van fer possible diversos projectes d'actuació urbanística. Malgrat tot, la intervenció en els espais públics dels barris més degradats de la ciutat era urgent. D'aquella època, a més de la renovació pedagògica i dels nous plans d'equipaments, els barcelonins recordem també les innovadores festes populars. I alguns, les nits transgressores.

[SO: *La rumba de Barcelona*, Gato Pérez]

Per a alguns dels que m'escolteu, deuen ser inoblidables les nits del Zeleste. Els barcelonins tenien ganes de fer coses i, tot i la crisi, la ciutat respirava una nova vitalitat deguda, en part, a costums que imposaven el seu estil en diversos escenaris urbans. A Barcelona hi cabia tothom.

[SO: *Querer y perder*, Dyango]

Al costat dels qui es mantenien fidels als gustos tradicionals, s'escampaven modes alternatives. La Rambla, per exemple, va passar de ser el passeig emblemàtic de sempre a esdevenir un corollari de la diversitat com a conseqüència de canvis demogràfics, socials i comercials. Anaven perdent vitalitat locals típics de la nit barcelonina com la Bodega Bohemia («donde los artistas nacen») al carrer de Lancaster, o el Barcelona de Noche al carrer de les Tàpies. Jo hi anava i, acabat l'espectacle, comprava un croissant en un forn d'aquell barri. M'agradava menjar-me'l a les escales del port i després anar al quiosc a buscar el diari del nou dia i llegir-lo abans que no m'agafés la son. A la zona, a poc a poc, van anar apareixent noves icones, com el pintoresc Ocaña, tot un personatge: singular, provocador i polèmic. Al mateix temps, ja començaven a ser pocs els que podien saber res de la Monyos o dels enllustradors de sabates o d'aquells establiments que tan agraden al meu estimat amic, el periodista Josep M. Cadena. A més a més, com ja se sap, les adaptacions als canvis no són sempre fàcils i, a sobre, sempre hi ha gent a punt per pescar en aigües tèrboles. He de dir, amb sinceritat, que en alguns aspectes, objectivament, vam anar en-rere. Van començar a baixar els nivells de seguretat de la zona i ens vam haver d'anar acostumant a la sistemàtica presència de carteristes i trilers a les amples voreres del popular passeig. Per tot plegat, ja aleshores s'aixecaven veus reclamant més mesures de vigilància efectiva, sense resultats suficients.

[SO: Sintonia de TV3, el dia 10 de setembre de 1983]

El 10 de setembre de 1983 TV3, la Televisió de Catalunya, va començar a emetre des de Barcelona. Pocs mesos abans ho havia fet Catalunya Ràdio, també des de la Diagonal. S'incorporaven així als mitjans de comunicació que ja s'expressaven en la nostra llengua i que havien anat apareixent gràcies a destacades iniciatives privades. És cert que anàvem progressant en alguns aspectes, però hi havia moltes assignatures pendents. Barcelona havia de fer un pas endavant. Havia de deixar de ser del tot la ciutat grisa de la dictadura i, incorporats ja, aleshores, a la Comunitat Econòmica Europea, poder esdevenir una metròpolis internacional i complir la vocació històrica d'enfortir la relació amb Europa. Però, tal com anàvem, això no era possible. No teníem mitjans per nosaltres mateixos i els governs espanyols tenien les prioritats que tenien. Ens calia una bona empenta. I, aquesta empenta ens la van donar exactament cinc paraules que van fer la volta al món.

[SO: «A la ville de... Barcelona», Joan Antoni Samaranch]

A partir d'aquell moment a tot el planeta van saber que al món naixia una nova capital de primer nivell: la nostra estimada ciutat. Barcelona.

[SO: *Barcelona*, Freddie Mercury i Montserrat Caballé]

Per a mi, la imatge d'aquella època, ja no és una foto ni una pel·lícula de súper-8. És una imatge en vídeo que ens transporta, ara mateix, al vespre del dia 17 d'octubre de 1986. ¿M'hi acompanyeu? Tanqueu els ulls i situeu-vos. Fa poques hores que a Lausana, Joan Antoni Samaranch, com a president del COI, ha proclamat Barcelona com a ciutat olímpica. Des de dos quarts de dues d'aquell dia els barcelonins vivim una sensació exultant, de gran alegria i d'orgull col·lectiu. Tot Catalunya celebra la nominació de la seva capital. Tots nosaltres sabem que estem vivint un moment històric i d'una transcendència incalculable per al futur de la ciutat. Aquell vespre, a l'avinguda de Maria Cristina de Montjuïc s'organitza una gran festa: es projecta el vídeo olímpic i se n'escolta l'himne, cinc anells immensos il·luminen la façana del Museu Nacional d'Art de

Catalunya, les fonts d'en Buïgas mostren llums, formes i colors, i la gernació, joiosa, segueix la festa al ritme de la celebració i de la pirotècnia monumental. És un ambient festiu, esplendorós, magnífic, brillant. Vivim una insòlita eufòria col·lectiva. Mai no ens havia passat una cosa així. La imatge del vídeo al qual em refereixo ens mostra tres persones que destaquen de la resta. Les tres tenen els dos braços enlaire. El president de la Generalitat Jordi Pujol i el ministre del govern espanyol Narcís Serra agafen, cadascun d'ells, una mà a l'home que té les dues aixecades al mig de l'escena i que és l'únic que va amb abric. Un abric que, per cert, segueix el cànon de la moda del moment. Aquell home es posa a saltar. Està radiant, jovial, riallós, fins i tot divertit amb els saltirons que fan que se li mogui, eixerida, la peça de roba que porta a sobre. Per a mi aquella és la imatge d'aquella època. Una imatge que ens diu que l'esforç de moltíssimes persones i institucions ha estat correspost amb l'èxit final. Però la imatge, vista avui, també ens fa memòria. I ens fa veure que algun dia hauríem de donar les gràcies a totes les persones que van fer possible aquell gran èxit, començant per la iniciativa del mateix Samaranch. A totes. Jo crec que avui és un bon dia per fer-ho. I em vull creure que interpreto el sentiment de la majoria de conciutadans si, en aquest moment, des d'aquí, les considero a totes representades per l'home que entaforat en un abric salta amb els braços enlaire mentre li riuen les orelles. Ell va conduir l'esforç de tots per millorar Barcelona. Per això, potser és el moment de dir públicament: Moltes gràcies, alcalde Pasqual Maragall.

[SO: *Gitana hechicera*, Los Manolos]

El 1992 va ser un gran any per als barcelonins. Tots nosaltres, gràcies a l'esforç de tanta gent, vam retrobar-nos amb un sentiment: l'orgull de ser barcelonins. Permeteu-me que torni a fer referència als meus pares. Aquella va ser l'última alegria de la seva vida que els va donar Barcelona. Els Jocs Olímpics del 92 van permetre la tercera gran transformació de la nostra ciutat. ¿Quines havien estat les dues anteriors? M'agradaria recordar-les breument.

A l'època romana, Barcelona era una superfície de deu hectàrees dintre d'una muralla que anava d'on ara és la plaça Nova al carrer d'en Gignàs i del carrer de la Tapineria i del Sotstinent Navarro fins a la Palla, els Banys Nous i Avinyó: era gairebé rectangular, feia nou metres d'alçada, quatre d'amplada i el perímetre no arribava a un kilòmetre i mig. Es va construir en fundar-se la ciutat, ara fa dos mil·lennis, i es va reforçar al segle iv. Amb el pas del temps, com és lògic, la ciutat va anar creixent i, com que allà a dintre no s'hi cabia, l'activitat extramurs va establir uns nous límits exteriors. Al segle xii, 30.000 barcelonins vivien fora del recinte emmurallat. Hi havia, això sí, una sèrie de portals, però tenien més la funció de control de persones i mercaderies que de defensa de la ciutat. El nostre rei Jaume I, ja al segle xiii, va decidir fer un nou perímetre emmurallat de cinc kilòmetres i vuitanta torres que permeté que la ciutat fos deu vegades més gran. Deixava un front obert al mar i seguia l'actual traçat de la Rambla i la ronda de Sant Pere, fins a l'àrea de l'Arc de Triomf. (Si voleu, en podeu veure la representació d'un tros si aneu a la font de la Portaferrixa a tocar de la Rambla.)

Doncs bé, la primera gran transformació de Barcelona va ser possible quan el rei Pere III el Cerimoniós, aprofitant un tros de la darrera muralla existent, va fer construir la tercera muralla, que gairebé duplicava la superfície de Barcelona. La ciutat va passar a tenir una extensió de gairebé dues-centes hectàrees. Van trigar un segle a aixecar-la i la van acabar a mitjan segle xv. Els nous límits de la ciutat eren: ronda de Sant Pau, ronda de Sant Antoni, ronda de la Universitat, ronda de Sant Pere, i pel passeig de Lluís Companys cap al mar, per on continuava per l'actual avinguda del Marquès de l'Argentera. Estem parlant d'una superfície molt gran. D'això fa més de cinc-cents anys. (Encara no hi havia els Reis Catòlics, per situar-nos.) Però Barcelona havia programat el seu creixement tenint en compte necessitats futures. El reconegut historiador Pierre Vilar diu que aquesta muralla va ser una previsió optimista de futur que resultà fallida. Té raó: a la fi de l'edat mitjana es produí la crisi baixmedieval que tant va afectar Catalunya: conflictes armats, malalties i manca d'aliments van reduir la població a la meitat.

Certament, el territori tancat per aquells murs no es va acabar d'ocupar fins al segle XIX, quatre-cents anys més tard! Però, val a dir, Barcelona havia fet una previsió de futur, i aquella muralla, reformada per poder fer front als atacs de l'artilleria, va permetre resistir set setges entre la Guerra dels Segadors de 1641 i l'any 1714, quan Catalunya perdé la guerra de Successió i, també, tots els seus drets davant Castella. Una pèrdua de la qual no ens hem refet encara i que inicià i comportà la progressiva castellanització de Catalunya que la derrota militar permeté.

La segona gran transformació de Barcelona es produí al segle XIX. Aquella muralla que havia estat tan útil en els segles anteriors, en aquell moment, en canvi, impedia el creixement urbà. Diu Lluís Permanyer a *L'Eixample: 150 anys d'història* que dintre d'aquells dos milions de metres quadrats hi havia «un 40 % de l'espai ocupat per set casernes, onze hospitals, quaranta convents i vint-i-set esglésies». La ciutat no reunia condicions de salubritat i hi mancava clavegueram i aigua corrent. Els enterraments davant de les esglésies provocaven infeccions, contaminació d'aigües subterrànies i epidèmies. Parlem de fa menys de dos-cents anys, abans d'ahir com qui diu. Entre 1821 i 1865 Barcelona va patir una epidèmia de febre groga i tres de còlera. Tot i els morts, l'any 1850 a la ciutat hi vivien prop de 200.000 persones. Després de moltes dificultats, controvèrsies i enfrontaments, el pla urbanístic degut a la visió lúcida i a la ment privilegiada d'Ildefons Cerdà fou aprovat el 1859. Enderrocada la muralla, Barcelona va poder eixamplarse de nou i s'assegurava, sense límits, l'expansió.

¿Recordeu aquells versos de Joan Maragall a l'inici de la seva «Oda nova a Barcelona»? : «On te'n vas Barcelona, esperit català / que has vençut la carena i has saltat ja la tanca / i te'n vas dret enfora amb tes cases disperses / lo mateix que embriagada de tan gran llibertat?» La nostra ciutat, en efecte, havia saltat les tanques. L'expansió es va fer d'una manera ordenada i intel·ligent gràcies a la previsió del genial urbanista de Centelles. El Pla de Reforma i Eixample de Barcelona va ser pioner en l'evolució d'allò que acabaria sent l'urbanisme modern. Era un

pla hipodàmic: la quadrícula urbana s'estructurava per mitjà de carrers paral·lels i perpendiculars. Les grans avingudes travessaven la trama en diagonal. Cerdà volia una ciutat amb carrers amples i espais verds. Entre les principals novetats hi havia les illes octogonals, que incorporaven els xamfrans per facilitar la circulació. Preveia que es construïssin només dos costats de cada illa i que a l'interior hi hagués una zona verda d'ús públic. En el plànol s'hi comptaven tres hospitals, un mercat cada 900 metres i un parc cada 1.500. Avui tothom reconeix la capacitat de Cerdà per preveure encertadament en el traçat de la ciutat el gran protagonisme posterior del trànsit rodat. Ara bé, Cerdà no va sorgir del no-res. El seu saber es basava en un estudi aprofundit de la ciutat i de les condicions de vida de la seva gent. Si la Mercè passada va ser a temps de veure al Museu d'Història l'exposició «Cerdà i Barcelona, la primera metròpolis», ja sabreu de què parlo. Per a Cerdà, el pla no era una finalitat sinó un instrument per gestionar, amb temps per davant i per poder canviar el que calgués, la construcció d'una metròpolis pròspera i amb una vida millor per al conjunt de la seva gent. Gràcies a això, Barcelona ha pogut assimilar les exigències posteriors molt millor que altres capitals. Una vegada més, doncs, la previsió ens va permetre preparar-nos per al futur.

La tercera gran transformació de la història de la ciutat la vam viure la majoria dels presents i va ser possible gràcies a la concessió dels Jocs Olímpics de l'any 1992. Sense l'impuls que ens van donar els Jocs, avui la nostra ciutat no tindria la força ni la imatge que projecta al món. Entre altres raons, els Jocs Olímpics del 92 van ser tan importants per això. Perquè vam fer un pas endavant que ens calia i que sense els avantatges derivats de l'esdeveniment olímpic no hauria existit.

[SO: Efecte]

La quarta cosa que us vull dir és aquesta: Reclamo el valor de la previsió i el valor de l'oportunitat. Ens fan falta servidors públics que tinguin aquestes condicions i que siguin prou intel·ligents per detectar el moment i encertar l'estratègia que ens calen. ¿Sabeu que vol dir això? Que necessitem líders! Lideratge

no vol dir sortir als diaris. N'estem tips de gent que té l'ofici del lideratge! Ens calen líders de debò. Que tinguin el valor de l'autenticitat, que treballin, s'exigeixin, s'esforcin i estiguin convençuts d'allò que ens diuen. Líders de debò, que te'ls miris als ulls i te'ls creguis, amb més fons que aparença, amb més compromís que simple implicació, amb més autoritat encara que poder. I, naturalment, que tinguin alguna cosa a dir-nos, a proposar-nos. Que tinguin un projecte. Si no hi ha un projecte no hi ha vida. Barcelona necessita un projecte i poder avançar-se al futur. Pere III, Ildefons Cerdà o la gent que va saber veure la jugada del 92 ens marquen el rumb.

[SO: Veu de dona. «Senyor Puyal, ja ens ha dit les quatre coses. Ha de pensar a acabar. No hauria d'abusar de la paciència de l'auditori.»]

Té raó. Li puc assegurar que no és aquesta la meva intenció. Però permeti'm acabar la meva passejada pel temps amb Barcelona. Seré breu perquè els darrers anys tots els tenim més presents i recordem bé el que ha succeït i, sobretot, allò que ens ha agradat.

[SO: *Boig per tu, Sau*]

Vam acabar l'època dels vuitanta amb una certa millora del paisatge urbà deguda a la campanya «Barcelona, posa't guapa», tot i que la ciutat tenia l'ànima trencada per l'atemptat a l'Hipercor de la Meridiana que tant de dolor va provocar entre nosaltres. Tot el món cultural va plorar, aquell mateix any 1987, la mort de J. V. Foix, el gran poeta de Sarrià. En l'àmbit municipal i pel que fa a l'organització territorial, els districtes de la ciutat es van reduir de dotze a deu. Ah! per alegria del meu oncle, l'equip de l'Espanyol va jugar per primer cop una final europea.

[SO: *El vol de l'home ocell, Sangtraït*]

Com ja he recordat, la transformació urbanística amb motiu dels Jocs va ser espectacular i va constituir la més gran operació

de millora i creixement de l'espai públic de la història de Barcelona, amb la posada en valor de la perifèria, la recuperació del centre, les noves rondes, l'obertura al mar i l'equipament olímpic. Però això no es va acabar aquí.

[SO: *L'Empordà, Sopa de Cabra*]

Alguns resultats van arribar més tard, especialment els equipaments culturals. Si eres un barceloní de tota la vida i veies la transformació del Raval, et semblava impossible la nova imatge que ofería aquell barri. El Centre de Cultura Contemporània de Barcelona va ser inaugurat el 1994 —l'any que es va cremar el Liceu i que va començar a emetre Barcelona Televisió— i, molt a prop d'aquell espai, l'any després, es va obrir el Museu d'Art Contemporani de Barcelona.

[SO: *Bon dia, Els Pets*]

El pla es va completar l'any 1997 amb el Teatre Nacional i el 1999 amb l'Auditori. El conjunt de l'operació, tot i algunes disfuncions, ofería un balanç brillant. Barcelona era ja al mapa i estava preparada per consolidar-se com un destí turístic de primer nivell a escala mundial. Fixeu-vos, l'any 1990 la nostra ciutat, segons Turisme de Barcelona, havia rebut poc més d'un milió set-cents mil turistes. L'any 2003, en canvi, ens van arribar a visitar prop de quatre milions de persones. Però és que l'any 2007 la xifra s'enfilà fins a més de set milions de visitants!

[SO: *Llença't, Lax'n'Busto*]

Durant la dècada dels noranta ens van deixar persones molt estimades, amb les quals jo havia compartit estones molt bones fent programes de televisió. Mai no oblidarem el posat còmic de Mary Santpere, ni la bondat i la intel·ligència de Pere Calders, ni la calidesa i el talent de Tete Montoliu, ni la mort sobtada d'un jove Carles Sabaté i aquell comiat que li férem a Collserola. Els culers tampoc no oblidarem mai que, aquella dècada, el Barça va guanyar la primera Copa d'Europa de la seva història, pocs anys abans de celebrar el centenari de la seva fundació.

[SO: *Alegria, Antònia Font*]

L'Ajuntament de Barcelona es proposà, l'any 1996, continuar donant impuls a grans projectes urbanístics al Poblenou, a Sant Andreu, i a incidir sobre les infraestructures logístiques i de transport: ferrocarril, port i aeroport, entre d'altres. Ho presentava sota l'epígraf de «segona renovació». Però, com tots sabem, les condicions ja no eren les mateixes que una dècada abans.

[SO: *Corren, Gossos*]

Barcelona entrava en el segle XXI amb el Liceu refet, la Diagonal fins al mar i la necessitat imperiosa de trobar nous camins per continuar sent tot allò que vol ser. A partir d'aquell moment la part que queda d'aquesta pel·lícula ja la sabeu tots els que sou aquí: Fòrum de les Cultures, nova carta municipal, assumptió del castell de Montjuïc per part de la ciutat, inauguració de la línia de gran velocitat amb Madrid, nova terminal a l'aeroport, una manifestació històrica fa catorze mesos, amb els carrers plens a vessar... En l'àmbit de la comunicació, la nostra ciutat ha viscut el naixement de l'*Ara*, un diari ben fet a parer meu, i la fusió d'*El Punt* i l'*Avui*, que fan que millori clarament la seva oferta. També ha nascut *El 9 Esportiu*, el primer diari d'esports en la nostra llengua. Igualment cal constatar la brillant consolidació de RAC1, un projecte privat guanyador de ràdio en català, i recordar que la iniciativa, ja llunyana, d'*El Periòdic* de publicar una edició en la llengua pròpia de la nostra ciutat l'ha seguida també la històrica capçalera de *La Vanguardia* fa poc.

[SO: *Al mar, Manel*]

Alcalde, d'aquí a cinquanta anys ni vostè ni jo no serem aquí. Però un altre batlle de la nostra estimada ciutat li encarregarà a algú com jo que continuï aquest relat que, amb la millor voluntat, he intentat construir. He fet el que he pogut. No cal que li digui que ja sé que m'he deixat moltes coses, per exemple, jo crec que tenim uns quants problemes de comunicació greus.

Tant al carrer (si vol un dia en parlarem) com entre nosaltres (els barcelonins hauríem de tornar a distingir-nos per la nostra amabilitat). També tenim problemes de comunicació d'una altra mena. ¿Com pot ser que per anar i tornar de València en tren, encara avui, hàgim de patir un tram de via única, mentre el Govern espanyol presumeix de la seva xarxa d'alta velocitat? És segur que també he dit coses que no feia falta dir-les. Que em perdonin els barcelonins, el Consistori i vostè, que tanta confiança m'ha fet. Ara que ho penso, potser hauria hagut de parlar dels problemes de la gent, o de l'atur, o dels barris, o de la venda ambulants, o dels sorolls, o de les baralles, o de la delinqüència, o de l'alcohol, o dels pixums, o de la prostitució, o de l'incivisme, o de les multes... Per cert, ara que dic això de les multes. Fa anys, quan els urbans duïen salacot, n'hi havia un a la cantonada de Fontanella amb Via Laietana que dirigia el trànsit de manera efectiva, però que també era pròxim i educat. Per Nadal tothom li feia regals. Jo, de vegades, l'enyoro.

[SO: *Barcelona i jo, Serrat*]

Sí, l'enyoro. Jo, que no sóc d'enyorances, perquè m'arrossega l'obligació d'avui i el repte de demà. Però, com tothom, també tinc records (de demà), l'enyoro. La veritat és que tenen molta força els records d'aquesta ciutat. No sé si també us passa a vosaltres, però quan jo camino pels nostres carrers gairebé cada cantonada em porta un record. En tinc tants, que podria fer un pregó inacabable parlant de la meva relació amb Barcelona. De Barcelona i jo. Quan has fet la vida en una ciutat, on no ha nascut una amistat o un maldecap o un negoci hi has deixat una relació o has xalat amb una festa o has tingut un desengany... Les cases i els carrers et diuen coses, et parlen, et fan memòria. I se't remouen els sentiments... A cada tros de ciutat hi ha un trosset de la teva vida. Positivament, allí hi ha la teva vida. Aquesta és la raó per la qual t'acabes estimant tant Barcelona. Perquè, si t'ho mires bé, arriba un moment que la ciutat ja no és la teva ciutat. Barcelona és la teva vida.

Està bé tenir records. Però són passat. I nosaltres cal que mirem endavant perquè la vida és futur. Per cert, parlant del temps

passat i del futur. ¿Sap una cosa, alcalde? Fa molts anys que jo tenia ganes de fer alguna cosa per la nostra ciutat. O sigui que ara que, en nom de la ciutat, vostè m'ha demanat aquesta col·laboració singular, m'ha fet un honor i un favor. Estic content i li vull donar les gràcies a vostè, alcalde Xavier Trias, i desitjar a tota la Corporació Municipal que l'encert acompanyi la seva gestió pel bé de tots plegats.

[SO: Veu de dona. «El pregó està a punt d'acabar. Però ens queda per fer una cosa important.»]

[SO: *Un pont de mar blava*, Lluís Llach]

Acabaré aquest pregó fent una invocació a tota la ciutadania, a totes les barcelonines i a tots els barcelonins. A totes i a tots. Als que van néixer aquí, als que fa anys que van venir i als que hi han arribat fa poc.

Em dirigeixo en primer lloc a tots aquells que, procedents de la riba sud de la Mediterrània, m'entenen en àrab.

أتوجه إلى جميع المواطنين المقيمين ببرشلونة الناطقون باللغة العربية والذين لا يفهمونني باللغة الكتالانية بعد.
اليوم ستبدأ فسطة ماجور ببرشلونة وجميعكم مدعون إلى المشاركة بالفرح والإحترام.
حفل مرسي (MERCÈ) ممتع!

Per cert, vull tenir un record especial per als que parlen la llengua amaziga:

ⵍⵣⵓⵣⵉ ⵙⵉⵎⵓⵔⵉ ⵙⵉ ⵙⵉⵎⵓⵔⵉ ⵙⵉⵎⵓⵔⵉ ⵙⵉⵎⵓⵔⵉ
ⵙⵉⵎⵓⵔⵉ ⵙⵉⵎⵓⵔⵉ ⵙⵉⵎⵓⵔⵉ ⵙⵉⵎⵓⵔⵉ

Mercè iziln i imzdayn imaziyn n Barsiluna

(Molt bona Mercè per als residents amazics a Barcelona)

També em vull dirigir a tots els qui m'enteneu en urdú. Els pakistanesos són la comunitat immigrada més nombrosa de la nostra ciutat i l'urdú és la seva llengua nacional.

بارسلونا میں مقیم اردو بولنے والے تمام شہریوں کو جو ابھی کتلان نہیں سمجھتے، انہیں میرا سلام
آج سے بارسلونا کا عظیم الشان میلہ شروع ہو رہا ہے اور سب کو دل کی اتھاہ گہرا یوں اور
محبت کے ساتھ اس میں شرکت کی دعوت دیتے ہیں
مر سے مبارک !!

Ara em vull adreçar a una altra comunitat molt nombrosa entre nosaltres que té una cultura, una escriptura i una llengua mil·lenàries, la xinesa.

我要向巴塞罗那所有听的懂我说汉语，
但还听不懂我说加泰兰语的市民们致意。
今天，巴塞罗那最盛大的节日开始了，
我们所有人都要怀着喜悦和尊重参与其中。
Mercè节快乐!

És clar que hi ha molts altres grups culturals, nacionals o lingüístics entre nosaltres. Davant la impossibilitat de dirigir-me en la seva llengua a cadascun d'ells faré servir la llengua de comunicació internacional del nostre segle.

This message goes out to all citizens of Barcelona who understand me in English and who do not yet understand me in Catalan.

La Mercè, Barcelona's festa major, starts today, and you are all invited to take part in joy and mutual respect.

Have a great Mercè!!!

El castellà és una llengua parlada a la nostra ciutat, per raons diverses, des de fa segles. Aquesta llengua l'usa també un gruix significat dels nostres conciutadans nouvinguts.

Me dirijo a todos los ciudadanos de Barcelona que me entienden en castellano y que aún no me comprenden en catalán.

Hoy empieza la Fiesta Mayor de Barcelona y todos estáis invitados a participar en ella con alegría y respeto.

¡Feliz Mercè!

I, ara, deixeu-me dir per acabar: Barcelonines i barcelonins, ara comencen les Festes de la Mercè. Participem-hi tots. Així seran autènticament populars.

Visca la nostra ciutat! Visca Barcelona!

Agraïments especials a l'equip de Catalunya Ràdio pel seu suport a la producció tècnica d'aquest pregó.

Agraïments també, a les entitats següents per la seva col·laboració en les traduccions:

Associació Sociocultural Ibn Batuta

Associació Punt d'Intercanvi

Casa Àsia

Consolat General del Pakistan

www.bcn.cat/merce/prego2011

© del text, Joaquim Maria Puyal
© de l'edició, Ajuntament de Barcelona

Edició: Ajuntament de Barcelona
Contacte: publicacions.icub@bcn.cat
Cartell de la Mercè 2011: Catalina Estrada
Correcció: Caplletra
Disseny i maquetació: La Factoria dels Anuncis
Producció: Arts Gràfiques Alpres
Dipòsit legal: B-32.333-2011